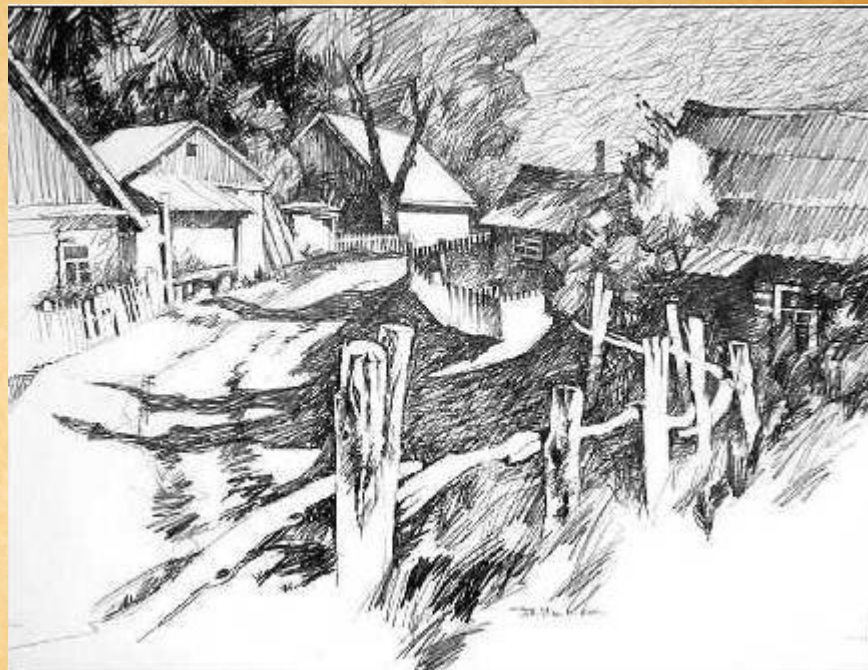

Жыццёвы і
творчы шлях
Васіля Быкава
(1924 – 2003)

Жыццёвы шлях

Васіль Быкаў нарадзіўся 19 чэрвеня 1924 года ў вёсцы Бычкі Ушацкага раёна Віцебскай вобласці ў сялянскай сям'і. З дзяцінства захапляўся маляваннем. Скончыў 8 класаў школы ў вёсцы Кублічы, затым вучыўся на скульптурным аддзяленні Віцебскай мастацкай вучэльні (1939-1940), якое пакінуў з-за адмены стыпендыі. У чэрвені 1941 года экстрэнам здаў экзамены за 10 клас.

Малюнак В.
Быкава
“Мая
Радзіма”

Васіль Быкаў у час вайны

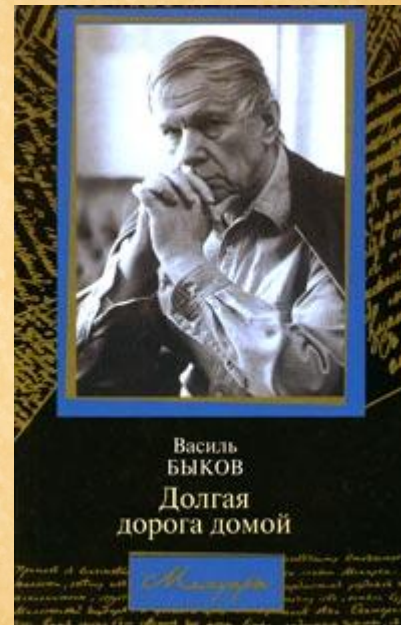
Вайна заспела яго на Украіне, дзе ён удзельнічаў у абаронных працах. Падчас адступлення ў Белгарадзе ён адстаў ад сваёй калоны і быў арыштаваны, Быкава ледзь не расстралялі як нямецкага шпіёна. Ваяваў у складзе армейскага інжынернага батальёна. Узімку 1941-1942 гадоў жыў у горадзе Аткарск Саратаўскай вобласці, вучыўся ў чыгуначнай школе.

Прызваны ў армію улетку 1942 года. Восенню 1943 года прысвоена званне малодшага лейтэнанта. Удзельнічаў у баях за Крывы Рог, Александрыю, Знаменка. Падчас Кіраваградскай аперацыі паранены ў нагу і живот (па памылцы быў запісаны як загінуты). У пачатку 1944 гады тры месяцы знаходзіўся ў шпіталі. Затым удзельнічаў у Яско-Кішынёўскай аперацыі, вызваленні Румыніі. З дзеючай арміяй прайшоў па Балгарыі, Венгрыі,

Пра вайну ў кнізе ўспамінаў «Доўгая дарога дадому»:

*«Предчувствую
сакраментальный вопрос про
страх: боялся ли? Конечно, боялся,
а, может, порой и трусил. Но
страхов на войне много, и они все
разные. Страх перед немцами —
что могли взять в плен,
застрелить; страх из-за огня,
особенно артиллерийского или
бомбежек. Если взрыв рядом, так,
кажется, тело само, без участия
разума, готово разорваться на
куски от диких мук. Но был же и
страх, который шел из-за спины
— от начальства, всех тех
карательных органов, которых в
войну было не меньше, чем в*

Пасля вайны

Пасля вайны Васіль Быкаў жыў у Гродне. Друкаваўся з 1947 года, працаваў у майстэрнях, а таксама ў рэдакцыі абласной газеты «Гродзенская праўда». У перыяд з 1949 па 1955 год зноў служыў у Савецкай арміі, у 1955 году канчаткова дэмабілізаваўся ў званні маёра. З 1959 года член Саюза пісьменнікаў СССР. У 1972-1978 гадах - сакратар Гродзенскага аддзялення Саюза пісьменнікаў БССР.

У 1978 г. пераехаў у Мінск. Абіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР у 1978-1989 гадах.

У 1988 годзе стаў адным з заснавальнікаў Беларускага народнага фронту. У 1989 годзе абраны дэпутатам З'езду народных дэпутатаў СССР, увайшоў у Міжрэгіянальную дэпутацкую групу. Быў прэзідэнтам беларускага ПЭН-цэнтра. У 1990-1993 гадах - прэзідэнт Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына». На Прэзідэнцкіх выбарах 1994 году стаў даверанай асобай Зянона Пазняка.

Узначаліў аргкамітэт мітыngu, які прайшоў 24 сакавіка 1996 года, напярэдадні падпісання першых інтэграцыйных пагадненняў Беларусі і Расіі.

З канца 1997 году жыў за мяжой у палітычнай эміграцыі - спачатку па запрашэнні ПЭН-цэнтра Фінляндыі пражываў у ваколіцах Хельсінкі, затым, атрымаўшы запрашэнне ПЭН-цэнтра ФРГ, пераехаў у Нямеччыну, а затым у Чэхію. Вярнуўся на Радзіму толькі за месяц да смерці. Неаднаразова выступаў з рэзкай крытыкай рэжыму Аляксандра Лукашэнкі; лічыў, што для Беларусі пераважней саюз не з

Смерць Васіля Быкава

Памёр пісьменнік 22 чэрвеня 2003 года ў 20 гадзін 30 хвілін у рэанімацыйным аддзяленьні анкалягічнага шпіталю ў Бараўлянах, пад Менскам. Ён быў пахаваны ў мінскім Доме літаратара згодна абраду грэкакаталіцкай царквы; труну пісьменніка быў накрыты бел-чырвона-белым сцягам. Пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

Творчы шлях Васіля Быкава (1 этап)

Ранняя творчасць Быкава ставіцца да 50-60 гг. Аповяд “Смерць чалавека” з’яўляецца першым творам ў творчым шляху пісьменніка.

Пісьменнік казаў: “Свет распасціраецца не далей, чым дастае погляд цяжка параненага, які ляжыць на зямлі салдата. Спачатку гэта высокая лясная трава, кусты папараці, галіны малады алешыны над галавой. Потым, калі ён рушыць да дарогі, ўбачыць страшныя сляды нядаўняга бою. Такім чынам, вайны ў гэтым аповедзе роўна столькі, колькі месціць, нясе ў сабе гэты чалавек.”

Потым з’яўляюцца такія творы, як «Абознік», «Страта» (1956), «Чацвёртая няўдача» (1962), ў якіх аўтар паказвае засваенне чалавекам жыцця паблізу пастаяннай смяротнай небяспекі і сумленнае выкананне ім сваіх абавязкаў.

Вядомасць Васіля Быкава

У 1962 годзе ў часопісе «Дружба народаў» былі апублікаваныя тры аповесці «Жураўліны крык» (1959), «Франтавая старонка», «Здрада» (1960). Аповесць «Трэцяя ракета» (1961) прынесла пачаткоўцу пісьменніку шырокую вядомасць і была ўдастоена рэспубліканскай прэміі імя Якуба Коласа. Да дадзенага этапу таксама належаць і аповесці «Альпійская балада» і «Пастка» (1964), "Мёртвым не баліць" (1966), «Атака з ходу» (1968), «Круглянскі мост» (1969) і інш.

Творчы шлях Васіля Быкава (2 этап)

Другі этап творчасці, які прынёс Быкаву афіцыйнае прызнанне і сусветную вядомасць, пачынаецца з 70-х гг. У гэты час былі напісаны аповесці «Сотнікаў» (1970), «Абеліск» (1972), "Дажыць да світання" (1973), «Воўчая зграя» (1975), «Яго батальён» (1976), «Пайсці і не вярнуцца » (1978). Асаблівую актуальнасць і глыбіню гэтым творам надавала тое, што падзеі вайны паўставалі часцей за ўсё як успамін што засталіся ў жывых персанажаў. Зварот да памяці герояў як бы пашырала мастацкае прастору аповесцяў. Сюжэтнае час, сціснутае да некалькіх дзён, а часам і гадзін, дапаўнялася - па псіхалогіі успамінаў - падзеямі ўжо ўсяго жыцця дзеючых асоб.

У аповесці «Знак бяды» пісьменнік пашырае гарызонты свайго творчага пошуку, мастацка даследуючы новыя пласты народнага жыцця. У 1986 годзе за гэты твор Быкаў атрымаў Ленінскую прэмію. Адным з першых, хто адгукнуўся на з'яўленне «Знака бяды» быў Г. Бакланаў, дакладна які адзначыў, што *«ни в одном из его (Быкова) прежних вещей не был так естественно передан простой ход жизни».*

Выбар ваеннай тэматыкі

Выбар ваеннай тэмы Быкавым абумоўлена двума прычынамі: гістарычнай (людзі павінны ведаць, які чалавечай цаной была заваявана перамога над фашызмам) і сучаснай (як ён сам падкрэсліваў) - мы не ходзім сёння ў разведку, але нам і цяпер патрэбныя тыя маральныя прынцыпы, якія сілкавалі у гады вайны гераізм, сумленнасць, мужнасць, пачуццё адказнасці і г.д. І калі ў самым пачатку творчага шляху пісьменнік услаўляе подзвіг чалавека, які змагаецца да апошняй кроплі крыві, то пазней ён будзе аналізаваць вытокі гэтага подзвігу - невычэрпныя маральныя магчымасці чалавечага духу. У гэтым сэнсе паказальна рух падобных па сюжэтай калізіі твораў - ад рамантычнага аповяду «Смерць чалавека» да выкананай глыбокага рэалістычнага псіхалагізму

БИБЛИОТЕКА ВСЕМИРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

ВАСИЛЬ БЫКОВ

Дожить до рассвета

Іншыя творы Васіля Быкава

- Ход канём (1960) - зборнік
Здрада (1961) - аповесць
На сцяжыне жыцця (1958),
Эстафета (1959)
Франтавая старонка (1960)
Альпійская балада (1963) - аповесць
Пастка (1962) - аповесць
Мёртвым не баліць (1965) - аповесць
Сваякі (1966)
Праклятая вышыня (1968) - аповесць
Круглянскі мост (1968) - аповесць
Абеліск (1971) - аповесць
Ваўчыная зграя (1974) - аповесць
Яго батальён (1975) - аповесць
Пайсці і не вярнуцца (1978) - аповесць
Знак бяды (1982) - аповесць
Кар'ер (1986) - раман
Аблава (1986) - аповесць
У тумане (1987) - аповесць
Сцюжа (1991) - аповесць
Пакахай мяне, салдацік (1996 г.) -
аповесць
Афганец (Гадзіна шакалаў) (1998) -

Творчасць Васіля Быкава у культуры

Кіна- і тэлефільмы:

- "Трэцяя ракета" (1963) - па аднайменнай аповесці
- «Альпійская балада» (1966) - па аднайменнай аповесці
- «Пастка» (1966) - па аднайменнай аповесці
- «Доўгія вёрсты вайны» (1975), 3 серыі - «Жураўліны крык», «Праклятая вышыня», «На ўсходзе сонца»
- «Дажыць да світання", (1975) - па аднайменнай аповесці
- «Воўчая зграя» (1975) - па аднайменнай аповесці
- «Абеліск» (1976) - па аднайменнай аповесці
- «Узыходжанне» (1976) - па аповесці «Сотнікаў»
- «Фрузы» (1981) - па апавяданні «На сцежцы жыцця»
- «Знак бяды» (1985) - па аднайменнай аповесці
- «Круглянскі мост» (1989) - па аднайменнай аповесці
- «Адна ноч» (1989) - па аднайменным апавядзе
- «Яго батальён» (1989), 2 серыі - па аднайменнай аповесці
- «На чорных Лядах" (1995) - па расказах «На чорных Лядах», «Перад канцом»
- «Асуджаны на вайну" (2008) - па аповесці «Пайсці і не вярнуцца»

Музычныя творы:

- Балет «Альпійская балада" (1967, музыка Яўгена Глебава)
- Опера «Сцежкаю жыцця» (1980, музыка Генрыха Вагнера, па «Воўчай зграі»)

Памяць

Імя пісьменніка носяць вуліцы ў Гродне, Беластоку, Ждановічах, Смалявічах.

На будынку Віцебскай дзіцячай мастацкай школы № 1 (у гэтым будынку з 1923 па 1941 гады знаходзілася Віцебскае мастацкае вучылішча, дзе з 1939 па 1940 вучыўся Васіль Быкаў) устаноўлена мемарыяльная дошка.

У 2014 годзе ў дачным пасёлку Ждановічы-6 адкрыўся Філіял Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры «Музей-дача Васіля Быкава».

У 2007 годзе ў вёсцы Бычкі, на радзіме пісьменніка

